

תקציר

שינויים במיצוב ובהתפתחות שפת הביניים של סטודנטים באולפן :

ארבעה חקרי מקרה

ד"ר דולי לוי

המחקר שלפנינו מבקש להצביע על השפעת השליטה בעברית על הזהות היהודית כחלק מזהות רב-תרבותית ורב-לשונית, ועל המיצוב.

מדינת ישראל שואפת לקחת חלק בעיצוב דמותו הרוחנית וההיסטורית של העם היהודי בארץ ובתפוצות ביצירת תחושת שותפות גורל, עזרה ומחויבות של היהודים אלה לאלה באשר הם. היות והשפה היא מרכיב מכריע בתחושת השייכות האתנית והתרבותית, הנחנו כי השפה העברית אינה נפרדת מהזהות היהודית.

ההבדל המכריע ביותר בין היהודים המטפחים את זהותם היהודית והמודעים לה, החיים בארץ לבין יהודים המטפחים את זהותם היהודית החיים בחו"ל הוא השליטה בשפה העברית המודרנית.

על בסיס זה יצר מחקרנו את ההפרדה בין זהות יהודית לזהות ישראלית. המחקר, שנערך בקרב סטודנטיות מארגנטינה שלמדו עברית במסגרת הכשרתן כגננות, התייחס להזדהותן עם התרבות של ארץ מוצאן בשפת אם כזהות ראשונה ולהזדהותן עם התרבות היהודית ולשליטתן בעברית כזהות שנייה.

למצב זה, בו יש לנחקר שתי זהויות קראנו רב-תרבותיות. רב-הלשוניות באה לביטוי בשליטה בעברית לצד השליטה בשפת האם.

בנקודת המוצא לא היה מתאם בין ההזדהות היהודית לבין השליטה בעברית. הפער בין השתיים השפיע על הדימוי העצמי ועל המיצוב, ואילו בסוף המחקר – ככל שגדלה ההתאמה בין הזהות הנשאפת לשפה הנרכשת – חל שיפור משמעותי בדימוי העצמי ובמיצוב.

ניתוח הנתונים מלמד שהשינוי במיצוב העצמי הינו קורלטיבי לזיקה ליהדות בארץ המוצא. ככל שהזיקה לעברית לפני הלימודים הייתה הדוקה ומעמיקה יותר, כך האני המקצועי והאני השפתי מוצבו טוב יותר בסוף הלימודים.

עוד מלמד המחקר שהסטודנטיות חיזקו באופן ניכר אתזהותן המקצועית תודות לקידום שליטתן ב"מורשת יהודית", "עברית" ותנ"ך" בנוסף לרכיב השפה.

רשימת מקורות

- אולשטיין, ע' ונסים-אמתי פ' (2008). רכישת שפה בהקשר של רב-תרבותיות ורב-לשוניות. *הד האולפן*, 94, 3-17.
- קופפרברג, ע' (2010). מודל ארבעת העולמות לניתוח שיח אינטראקטיבי. בתוך ל' קסן ומ' קרומר-נבו, *ניתוח נתונים במחקר איכותני* (עמ' 155-180) באר-שבע: אוניברסיטת בן-גוריון.
- Rodgers, C. R. & Scott, K. H. (2008). The development of the personal self and professional identity in learning to teach. In: M. Cochran-Smit S. Feiman- Nemser, D. J. McIntyre & K. E. Demers (Eds.), *Handbook of research on teacher education* (732-746). New York: Routled
- Weinreich, P. (2000). Ethnic identity and 'Acculturation': Ethnic stereotyping and identification' self-esteem and identity diffusion in a multicultural context. In: E. Olshtain & G. Horenczik (eds). *Language, Identity and Immigration*. Jerusalem: The Hebrew University, Magnes Press, pp. 30

